

Rebel se jménem jako jazykolam

Rozhovor s Karlem Rýdlem,
propagátorem alternativního školství

14

Když humor vítězí nad covidem

Projekt Ireny Podlaskové
a Zaan Bester z Jazykového centra

26

Pernštejnské ženy a Evropa

Fotoreportáž z výstavy
na Zámku Pardubice

34

„Dobrý den a privět,“ jsem Alona z Ukrajiny

Příběh studentky Fakulty
ekonomicko-správní.
Jak se cizinka zabydlela
v Pardubicích a na univerzitě?

24

Časopis My UPCE
můžete číst i online!

6

FENOMÉN

Prof. Tomáš Wágner: Americký patent se nedá koupit jak houska v krámě

Rozhovor s vědcem prof. Tomášem Wágnerem, který objevil nový způsob paměťového záznamu informací.

6–9

22

TÉMA

Profese pro život

Projekt Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice a Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické ukázal na nedostatek absolventů-zdravotníků.

22–23

EDITORIAL

Kvestor Petr Gabriel

3

PIXEL

Unikátní operační sál na univerzitě

4–5

KAMPUS

Stalo se na UPCE

Novinky a zajímavosti z Univerzity Pardubice.

10–13

FENOMÉN

Rebel se jménem jako jazykolam

Rozhovor s prof. Karlem Rýdlem, propagátorem alternativního školství.

14–17

ALUMNI

Univerzita mi dala to nejcennější...

Absolvent Dopravní fakulty Jana Pernera Jiří Čáp o dopravě, vztahu k univerzitě a lásce k rychlým kolům.

18–21

GENERACE

„Dobrý den a privět,“ jsem Alona z Ukrajiny

Jak se žije studentce z Ukrajiny v Pardubicích a jaké byly její začátky v Česku?

24–25

LIDÉ UPCE

Když humor vítězí nad covidem

Spojil je smysl pro humor i touha komunikovat v době covidové. Natočily sérii videí „Let's communicate“ s ambicí naučit i pobavit.

26–29

GENERACE

S jednadvacítkou na dresu David Huf studuje ekonomiku a management

Mluví se o něm jako o velkém talentu. Student FES patří k nejlepším střelcům nejvyšší fotbalové soutěže uplynulé sezony.

30–32

TŘIKRÁT O

O vědě s prorektorem pro vědu a rozvoj

Odpovídá profesor Libor Čapek.

33

FOTOREPORTÁŽ

Pernštejnské ženy a Evropa

Zámek Pardubice zdobí výstava Pernštejnské ženy a Evropa, jejíž předlohou byla kniha historika Pavla Marka z Ústavu historických věd Fakulty filozofické.

34–37

V novém

Naše životy i život univerzity už více než rok ovlivňuje pandemie způsobená koronavirem. Univerzitní prostory, kde by normálně panoval čilý ruch, dlouhé měsíce zely prázdnotou. Osamělé chodce se zahalenou tváří ale konečně střídají vracející se studenti.

I v této nelehké době chceme myslet na budoucnost. Připravili jsme Strategický záměr Univerzity Pardubice na období od roku 2021, jehož součástí je i plán investičních aktivit pro období 2021–2030. Cílem je vytvořit zázemí, které v rámci daných podmínek odpovídá univerzitě 21. století a přispěje rozvoji všech univerzitních činností. Naše možnosti výrazně ovlivňuje objem peněz, které nám přidělí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci programového financování. Nyní známe čísla do roku 2027, objem financí na další období se dozvíme pravděpodobně až v roce 2025.

Aktuálně připravujeme projektovou dokumentaci na vybudování Technologického ústavu v Doubravicích pro Fakultu chemicko-technologickou, kde vzniknou nové výukové prostory i poloproduční hala. Už realizujeme přestavbu Víceúčelového objektu v kampusu v Polabinách (bývalá rehabilitace Titan), který nabídne v jedné části prostor pro studentské aktivity (samostudium, workshopy, semináře, ...) a v druhé části najde zázemí Akademická poradna,

Kariérní centrum i Oddělení pro vzdělávání. Chybět nebude ani relaxační místnost pro studenty se specifickými potřebami. Současně rekonstruuje interiéry kolejního pavilonu B, kde dojde k přestavbě příček, výměně dveří a podlah, rozšíření elektrorozvodů a výměně osvětlení. Tyto úpravy zvýší kvalitu ubytování pro naše studenty.

V budoucnu pak chceme postupně připravovat a plánovat akce, které zásadně promění naše univerzitní prostředí. Kromě větších stavebních akcí se totiž v poslední době snažíme soustředit na nové a moderní prostory pro studenty. Místa, kde mohou trávit čas studiem či odpočinkem mimo běžnou výuku. Nově jsme je začali označovat jako zóny Pause&Play. Můžete je nalézt v univerzitní aule, v budově DB, EB a EA i na jednotlivých fakultách, ale také v exteriérech kampusu. V kolejní zahradě jsme vybudovali venkovní posilovnu a v těchto úpravách chceme pokračovat.

Na závěr si dovoluji vyslovit přání: Byl bych moc rád, aby již brzy nastal čas, kdy slovo „pes“ bude znamenat zase jen nejlepšího přítele člověka, kdy písmeno „r“ bude označovat jen poloměr kružnice a kdy na zákaz zavítat do sousedního okresu zbyde jen mlhavá vzpomínka.

Petr Gabriel, kvestor

MY UPCE

ČASOPIS UNIVERZITY PARDUBICE

Vydává Univerzita Pardubice, Rektorát,
Oddělení propagace a vnějších vztahů, IČ: 00216275.

Adresa: Studentská 95, 532 10 Pardubice 2 **Telefon:** 466 036 413, 466 036 406 **E-mail:** myupce@upce.cz

Web: <https://www.upce.cz/media.html> **Redakce:** Věra Přibyllová, Martina Macková

Redakční okruh: Lenka Čermáková, Lucie Košťálová, Andrea Koblížková, Martina Macková, Adrián Zeiner

Korektury: Zuzana Paulusová **Překlady:** Jazykové centrum Univerzity Pardubice

Fotodokumentace: Univerzitní konferenční centrum – Adrián Zeiner, Petr Špaček, Radek Plížík, Milan Reinberk (FChT) a archiv UPCE. **Grafická úprava a sazba:** studio Designiq

Redakce si vyhrazuje právo krátit a editovat texty.

Tisk: Vydavatelství a polygrafické středisko Univerzity Pardubice

Číslo: 103/2021, září 2021, náklad 1 200 ks,
4 vydání ročně, ISSN 2570-5644, MK ČR E 22928

FOTO Adrián Zeiner

Unikátní operační sál pro výuku. Studenti
Fakulty zdravotnických studií mají
přímo na univerzitě možnost zkoušet si
poznatky v reálném prostředí.

PROF. TOMÁŠ WÁGNER: Americký patent se nedá koupit jak houska v krámkě

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner

Celý život se věnuje materiálovému výzkumu a rozumí si zejména s prvky skupiny chalkogenů. Je chemik, ale jeho bádání je přínosné v oblasti elektrotechniky a optiky, přesah může mít i do medicíny, ochrany životního prostředí a bezpečnosti. „Každý prvek má specifickou konstituci a svoji elektronovou strukturu. Kdybych to měl převést do lidského světa, každý prvek je samostatná bytost. Má své důležité vlastnosti, které se dají vzájemně kombinovat,“ říká jeden z našich excelentních vědců profesor Tomáš Wágner z Fakulty chemicko-technologické, který získal unikátní a prestižní americký patent na svůj paměťový záznam informací.

📍 Dosáhl jste vytoužených metý?

Nebylo to tak, že bych se honil za americkým patentem, ale situace tomu nahrála. Měl jsem výjimečnou příležitost, a té jsem se chopil.

📍 Jakou příležitost?

Začnu příběhem. Na mezinárodní konferenci o chalkogenidech v roce 2010 jsem se setkal s osmaosmdesátiletým profesorem Ovshinským, což byl americký vynálezce a vědec, vizionář a velmi vzácný člověk. Sám založil několik firem. Představil mi své vědecké krédo na jediné minci. Jedna její strana měla vepsáno „Information“ a byla na ní hlava člověka se zvýrazněným mozkem. Na druhé straně mince se symbolem slunce byl nápis „Energy“. A to je přesně hnací motor materiálového výzkumu. Tam se řadíme i my s našimi chytrými materiály.

📍 Energie ukládá informace?

Chalkogenidové materiály se uplatní díky svým vlastnostem i tam, kde je třeba zpracovat a uchovat data

a informace. Tyto vlastnosti ženou lidskou populaci dopředu. Oblast materiálového výzkumu se pořád vyvíjí, protože naše populace generuje každý rok stovky exabytů (*exabyt je jednotka vyjadřující množství digitálních dat – pozn. red.*). A tyhle informace a data, ať jsou to fotografie nebo dokumenty, se musí ve virtuálním světě uchovávat a zpracovávat.

📍 A s ukládáním dat souvisí i váš patent?

Náš výzkum se týká oblasti tenkých vrstev chalkogenidů, kde jsou přítomné kromě selenu další prvky jako stříbro, germanium, antimon. Připravujeme amorfní slitiny a z těchto slitin nanášíme tenké vrstvy na nanometrové úrovni.

📍 Vaše materiály mohou lépe ukládat informace ve virtuálním světě?

Dá se to tak říci. Ale je to velmi živá oblast, ve které pracuje řada výzkumných skupin. My jsme využili možnosti dostat se v této oblasti blíž k aplikaci. Studujeme tenké vrstvy a individuální paměťové buňky,

kde můžeme testovat binární zápis. Ukazuje se, že pomocí těchto materiálů můžeme vytvářet při stejnosměrném napětí buď vodivé propojení, nebo obecně měnit elektrický odpor materiálu. Fáze vodivá se vyvolá tak, že při vloženém napětí se v materiálu vytvoří vodivý kontakt, zjednodušeně nanodrátek, který propojí dvě elektrody. Při obrácené polaritě napětí se tento drátek rozpojí a materiál nevede proud. Jenže my se můžeme dostat ještě mnohem dál na víceúrovňový zápis a do menších rozměrů. Testovali jsme paměťové buňky na úrovni rozměru jednotek mikrometrů. A to je předmět vynálezu. Tedy o tisíc méně, než je jeden milimetr. Výrobní úroveň, ke které výzkum směřuje, je ještě o tři řády níže. V našich podmínkách to už ale není možné zkoumat, protože bychom museli mít mimo jiné velmi čisté prostory a speciální laboratoře bez prachových částic. I sám chemik osobně je v prostředí velmi čistých provozů, kde se zpracovávají polovodiče, znečišťující element. Potřebuje tedy například speciální bezprašnou kombinézu.

➊ Zcela zjednodušeně. Informace, které naše společnost vygeneruje, potřebujete dostat na co nejmenší plochu. A tam by se měly účinně zpracovat. Ano. Naším úkolem bylo dokázat, že náš materiál

funguje spolehlivě. Jedná se o jiný způsob ukládání dat, než je v současnosti běžně využíván v paměťových médiích. Tato technologie slibuje až tisíckrát rychlejší běh, až tisíckrát vyšší životnost, až desetkrát vyšší hustotu zaznamenaných dat. Bylo nutné prokázat, že se jedná o materiál s ověřenými vlastnostmi, že objemové sklo i tenká vrstva fungují tak, jak mají. V metodice jsme podali důkaz, že paměťová buňka spíná a zápis je stabilní. Aby vše fungovalo, museli jsme vytvořit vlastní software. Byli jsme si jisti a vědomi toho, že pracujeme na něčem novém a unikátním. Proto jsme začali věřit, že by mohlo naše bádání vést k patentu.

➋ V tuhle chvíli máte vynález patentovaný.

Patentový úřad ve Spojených státech amerických jej přijal loni 29. prosince. Americký patent je velmi složitá procedura, tři roky jsme o něj bojovali. Centrum transferu technologií a znalostí Univerzity Pardubice nám poskytlo při patentovém řízení veškerý servis, protože je s ním hodně práce a úřadování.

➌ Ale stálo to za to.

Získat takový patent není jak koupit housku v krámě. Je to můj jediný americký patent a považuji ho v rámci své vědecké cesty za velice příjemnou odměnu.

➍

„Z amorfního materiálu se dá poměrně velmi dobře vytvářet jakýkoliv tvar, a to v objemu čočky nebo vlákna, které vedou světelný paprsek.“

❶ Jaký je systém patentování?

Patentové řízení má hned několik stádií. Připraví se český patent, který se předloží patentové kanceláři. Ta prozkoumá, co patentujete, prohlédne literaturu a zjistí, jestli váš výzkum už někdo nepublikoval v jiných patentech. A když projdete, tak si řeknete, že byste mohli s výzkumem aspirovat na patent vyšší úrovně, což je evropský, případně americký patent. Kladou vám různé dotazy, které musíte vysvětlovat. Je to vlastně ověření objevu. A pokud váš objev projde, musíte zažádat o nostrifikaci v dané zemi. V rámci nostrifikace procházíte zase zkoumáním, kdy je výzkum rozebíráný na „součástky“. Když vše klapne, patentový úřad uzná, že lze danou věc patentovat.

❷ A co bude teď?

Patent je nyní volně přístupný. Doufáme, že si ho někdo všimne a najde nějaké další uplatnění. V tomto ohledu je dobré vědět, že každá špičková firma má svá výzkumná oddělení. Tenhle nápad může někoho z technologů zaujmout a ti mohou naše poznatky využít. Oslovili jsme už jednu nadnárodní firmu, která vyrábí monokrystalický křemík, křemíkové desky a integrované obvody. Tak by ji naše technologie mohla zaujmout. Mají pobočky po celém světě, i v Americe.

❸ Jak se váš výzkum promítne do běžného života?

Ve zvýšeném objemu dat, které bude moci například počítač zpracovat, uložit a učit se. Každý z nás denně používá mobilní telefon, počítač a dnes už je „chytrý“ i vysavač. Díky čipům a elektronickým součástkám má chytré zařízení v sobě zabudovanou paměť, která pomáhá řídit logické operace. U našeho paměťového záznamu je důležité vědět, že se jedná o paměť netěkavou.

❹ Co to znamená?

Informaci zapíšeme. Když odstraníme vnější energii napětí, informace zůstane zapsaná. To je další přidaná hodnota našich paměťových materiálů. Zatímco u současných pamětí, které fungují na principu tranzistoru a CMOS (Complementary Metal Oxide Semiconductor) technologie, je nutné držet napětí, jinak se záznam vymaže.

❺ Kde kromě oblasti elektroniky mohou vaše materiály fungovat?

Paměťové buňky mohou být kombinovány do paměťových, neuronových sítí a vést k napodobování funk-

cí lidského mozku. Mozek tvoří neurony a synapse (vodivá propojení). Paměťové buňky mají plasticitu, dají se nabíjet na různou napěťovou úroveň. Signál, který tím běží, se určitým způsobem zpracovává. Jednou by umělé neuronové sítě mohly nahrazovat činnost lidského mozku či části nervového systému. A tím se mi do výzkumu vrací medicína, kterou jsem chtěl kdysi studovat.

❻ Jak by sítě nahradily mozek?

Například po zranění by se daly nahradit části chybějícího nervového systému v lidském těle. A tělo by dál fungovalo. Člověk by mohl začít chodit nebo vidět.

❼ To je tedy obrovská výzva...

Jsem tím nadšený. Ale je to spíš výzva pro mé nástupce.

❽ Když mluvíme o vašem výzkumu, jaké chemické prvky ve vašich materiálech lze najít?

Zabýváme se primárně polovodivými materiály, mezi něž patří řada slitin a chalkogenidových sloučenin. Jsou to slitiny, nebo sloučeniny s řadou prvků, ale vždycky v nich musí být kyslík, síra, selen nebo telur plus nějaké další prvky. Tyto materiály se dají připravit v různé formě. Buď jako objemový materiál, nebo se z nich dají připravit vlákna, případně prášky nebo tenké vrstvy. My se zabýváme ve výzkumu převážně chalkogenidy síry, selenu a teluru. V poslední době nám do výzkumu vstupují sloučeniny s kyslíkem. Dají se připravit jako amorfni, nebo krystalické. Nás zajímá spíše amorfni (*struktura materiálů není pevně uspořádaná – pozn. red.*) i nanokrystalická struktura.

❾ Proč právě tato struktura?

Z amorfního materiálu se dá poměrně velmi dobře vytvářet jakýkoliv tvar, a to v objemu čočky nebo vlákna, které vedou světelný paprsek. Případně prášky (tablety), které se dají slisovat. Tenké vrstvy jsou zajímavé v tom, že směřují do nanoúrovně, která je spojená s nanotechnologiemi. Zajímáme se o strukturu a jejich fotonické vlastnosti. Fotonické materiály jsou vhodné pro vedení a zpracování optického signálu nebo ke generaci signálu, jako jsou lasery nebo zesilovače. Elektrické vlastnosti souvisí s materiály, které mohou být vhodné pro paměťový záznam.

❿ Co si ještě laik může představit pod materiálovým výzkumem?

Je to výzkum skel, polovodičů, iontových vodičů, dopanty mohou být přechodné kovy, prvky vzácných

zemin. V dnešní době je spousta komunikací vedena přes optické vlnovody, optická vlákna, což zrychluje komunikaci. Zde vstupuje do hry druhá strana mince profesora Ovshinskeho, „Energie“, její generace, transport a ukládání. V době covidu se teplota testovaných lidí měřila bezdotykově. I v těchto přístrojích jsou chalkogenidová skla. Ale tyto materiály se dají využít i v oblasti bezpečnosti, kdy se rozpozná obličej, například teroristů. Díky infračervené optice se v medicíně používají laserové nože, kdy vám rozříznou tkáň, ale ta nekrvácí, protože vlnová délka koaguluje tkáň a zabrání krvácení.

❶ Jak se stalo, že jste si vybral jako svůj obor právě chemii?

Můj tatínek byl obvodní lékař a já jsem chtěl pokračovat v jeho šlépějích. I když idylická představa vesnického lékaře, který dopoledne ordinoval a odpoledne jezdil za pacienty, dávno neexistuje. Na medicínu mě nevzali a život mě poslal k chemii. Vůbec toho nelituju. Na podzim roku 1977 jsem nastoupil na VŠCHT v Pardubicích. Byl to pro mě obrovský informační šok, na humanitním gymnáziu byl hlavní akcent na biologii. I když z chemie jsem maturoval také.

Na vysoké škole jsem se seznámil s profesorem

Frumarem. V zanícení pro vědu a materiálový výzkum to byl můj celoživotní vzor a guru. Později jsme se stali nerozlučnými pracovními kolegy a přáteli. Byl to nadšený vědec, který dokázal člověka zapálit a zabýval se věcmi, které mě velmi lákaly. Polovodiči! Vrátil jsem se ke svému klukovskému nadšení pro elektrotechniku, rádia a magnetofony. Vždycky mě zajímalo, jak všechny ty přístroje fungují. A tady u profesora Frumara jsem se dostal k jejich podstatě. Pokračoval jsem v jeho skupině a v pátém ročníku jsem psal diplomku na téma „chalkogenidy“. A ty mě drží pořád, jak vidíte.

❷ Proč vás tolik fascinuje právě anorganická chemie?

Každý prvek má nějakou konstituci, svoji elektrono-

vou strukturu. Kdybych to měl převést do lidského světa, každý prvek je samostatná bytost. Má své důležité vlastnosti, které se dají kombinovat.

❸ Asi si nedovedete už představit, že byste dělal v životě něco jiného, nebo ano?

Vždycky mě zajímala podstata věcí a jejich fungování. Ale ano, bavila by mě medicína, biologie, kde bych se mohl snažit pochopit, proč mechanismy fungují právě takhle. Fascinuje mě příroda, kde je vše do-

konale zorganizované a my se snažíme jen horko těžko přiblížit. Mým velkým koníčkem je proto také např. včelaření.

❹ Je vůbec něco, co se vám v životě nepodařilo?

Třeba se mi nepovedlo prosadit výstavbu velkého centra materiálového výzkumu v Pardubicích, co mělo stát v kampusu v prostoru louky za Fakultou chemicko-technologickou. Pět let práce, přípravy projektu vědeckého i stavebního, sestavování vědeckého týmu, práce s projektanty a architekty, vše přišlo vniveč. Velká životní zkušenost!

❺ Mincí jsme náš rozhovor začínali a mincí ho také skončíme. Co máte společného s knihou „Hromadný nález denárů z konce 10. století z Chýště“?

Dělal jsem prvkovou analýzu oněch nalezených denárů. Když u obce Chýšť v Pardubickém kraji objevili archeologové denáry, dostalo je do vinku pardubického muzeum. Historik Ladislav Nekvapil mě oslovil, zda bych mohl zjistit, z jakého materiálu mince byly. Potvrdil jsem, že se razily ze slitiny zlata, stříbra a mědi. Tyto mince jsou o 11 století starší než mince profesora Ovshinskeho. I po tolika staletích je z nich cítit obrovská energie a obsahují mnoho historických informací.

❻ Zajímáte se o historii?

Už od gymnázia mě zajímá historie, české dějiny a dějiny Pardubicka. Práce na denárech byla odbočkou od mého hlavního zaměření, ale moc mě bavila. Nemám plány na dvacet let dopředu, ale snažím se využít okamžik, který dává smysl. A tenhle jsem také využil.

CV

prof. Ing. Tomáš Wágner, DrSc.

(1958)

Vystudoval Vysokou školu chemicko-technologickou v Pardubicích. Působí na Katedře obecné a anorganické chemie Fakulty chemicko-technologické. V roce 1990 získal titul CSc. – kandidát věd a v roce 2005 se stal profesorem pro obor anorganické chemie. Vědeckou hodnost doktora chemických věd (DrSc.) získal v roce 2016. Po revoluci absolvoval dvouletou zahraniční stáž ve skotském Edinburghu, dva a půl roku se věnoval výzkumu v Kanadě. Přednášel na vědeckých konferencích a univerzitách v Japonsku, Číně, Jižní Koreji, Americe, Rusku, Velké Británii, Francii, Řecku nebo v Itálii. Řadu mezinárodních vědeckých akcí uspořádal i v Pardubicích.

V roce 2014 vytvořil tým na výzkum pokročilých nekystalických materiálů. Vychoval řadu úspěšných studentů, kteří pokračují ve výzkumu a dobře se uplatnili doma i v zahraničí. V současné době vědecky participuje v Centru materiálů a nanotechnologií (CEMNAT). Dosud publikoval více jak 230 vědeckých článků a jeho h-index je 31. V závěru loňského roku získal americký patent s názvem „Method of forming a metallic conductive filament and Random Access Memory device for carrying out the method“.

1

2

DUBEN

Vědci vyvinuli test chuti

Test, který pozná nemoc covid-19 při absenci jiných příznaků, vyvinul vědec Fakulty zdravotnických studií Jan Vodička společně s kolegy z Fakulty elektrotechniky a informatiky a Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice ve spolupráci s Pardubickou nemocnicí. Set pro samovyšetření chuti využívá speciální chuťové proužky i mobilní aplikaci a může poukázat také na hrozbu dalších chorob. MUDr. Jan Vodička se dlouhodobě věnuje výzkumu čichu a chuti. **1**

DUBEN

Česká konference rektorů na univerzitě

Rektoři českých veřejných, státních a soukromých vysokých škol se jako Plénium České konference rektorů virtuálně sešli na Univerzitě Pardubice. Kvůli pandemické situaci se osobně účastnila jen malá část rektorů, ostatní včetně ministra školství se připojili k jednání online. Rektoři prodiskutovali i hodnocení vědy společně se zástupci Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Po diskuzi rektorů vyzvali vládu, aby co nejdříve obnovila kontaktní výuku na vysokých školách zejména pro studenty posledních ročníků a pro praktické vyučování. **2**

DUBEN

Rekordní počet uchazečů o Univerzitu Pardubice

Vysoký počet přihlášek ke studiu dorazil na Univerzitu Pardubice. Rekordní zájem byl o nelékařské studijní programy na Fakultě zdravotnických studií, kde poprvé překročil hranici tisíce uchazečů. Do bakalářského studijního programu Všeobecné ošetřovatelství dostala fakulta o 50 procent přihlášek více. „Zvýšený zájem o studium na naší fakultě připisujeme mimo jiné i růstu prestiže zdravotnických nelékařských povolání, jejichž význam a důležitost potvrdila a zviditelnila světová pandemie covid-19,” uvedla doc. Ing. Jana Holá, Ph.D., děkanka Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice.

DUBEN

Vědci vyvinuli čip pro přesnější testování na covid

Speciální čip, který by mohl zpřesnit výsledky testů na nemoc covid-19, vyvinul vědecký tým prof. Zuzany Bílkové z Fakulty chemicko-technologické ve spolupráci s vývojáři firmy IQS Group. Díky jeho vlastnostem, které koncentrují virové částice, je možné zachytit nemoc také u pacientů zcela bez příznaků. Na novém využití unikátního nanomateriálu se podílel i tým Dr. Jana Macáka z Centra materiálů a nanotechnologií Univerzity Pardubice.

3

DUBEN

Univerzita má vlastní podcast UPCE On Air

Univerzita Pardubice začala vysílat vlastní podcast UPCE On Air, ve kterém představuje zajímavé osobnosti. Univerzitní podcast popularizuje poznatky i vědecká bádání a inspiruje k poznání či studiu různých oborů. Hosty ve studiu jsou vědci, pedagogové, současní studenti i úspěšní absolventi. Podcast Univerzity Pardubice si lze poslechnout na Spotify a také vidět na kanále YouTube. Podcasty doplňuje nový formát univerzitního časopisu s unikátním obsahem a názvem MY UPCE.

DUBEN

Vědci a studenti zmodernizovali výuku středoškoláků

Mladí vědci a studenti z Dopravní fakulty Jana Pernera a Fakulty ekonomicko-správní ukončili dvouletý projekt, ve kterém navrhli nové formy vzdělávání středoškoláků s využitím moderních interaktivních prvků. Nové materiály využijí zejména školy se zaměřením na dopravu a spoje. „Pokud chceme současnou generaci studentů zapojit do vzdělávání v maximální možné míře, musíme pro ně vytvořit takové prostředí, které je pro ně přirozené. Hrát prim bude mobil a všechna zařízení fungující na bázi internetu,“ uvedl hlavní řešitel projektu Ing. Dalibor Gottwald, Ph.D., z Dopravní fakulty Jana Pernera.

KVĚTEN

Studenti a zaměstnanci oběhli devětkrát republiku

Trasu 21 330 kilometrů, která představuje polovinu obvodu zeměkoule, uběhli za měsíc studenti, akademici i zaměstnanci Univerzity Pardubice. Výzvu „Rozběhejme univerzitu“ vyhlásila Katedra tělovýchovy a sportu. Nejvíce kilometrů naběhal tým Fakulty chemicko-technologické (5 886 km), druhou příčku získala Fakulta zdravotnických studií (4 598 km) a třetí byla Fakulta ekonomicko-správní (4 338 km). Nejlepšími běžci byli Pavel Drabina z Fakulty chemicko-technologické (550 km) a Petr Šindelář, student Dopravní fakulty Jana Pernera (377 km). **3**

ČERVEN

Americký patent ochrání vynález

Výzkumný tým Fakulty chemicko-technologické pod vedením prof. Tomáše Wágnera získal americký patent na speciální slitinu v nanovrstvě, která má unikátní vlastnosti. Lze na ni uložit data až tisíckrát rychleji a v desetkrát vyšší hustotě než na dnes používané materiály. Výsledek má přínos v oblasti elektrotechniky a optiky, ale přesah může mít i do medicíny, ochrany životního prostředí a bezpečnosti. Paměťové buňky jde totiž kombinovat do paměťových, neuronových sítí a napodobit tak funkci lidského mozku.

4

5

ČERVEN

Rektor předal ceny vědeckým talentům

Žáky základních a středních škol, kteří uspěli v krajském kole Festivalu vědy a techniky pro děti a mládež v Pardubickém kraji, ocenil rektor Jiří Málek. Talentovaní žáci prezentovali témata z oblasti chemie, biologie, fyziky, medicíny, robotiky nebo historie. Celkem 67 soutěžících představilo 53 projektů. Vědecké projekty mladých výzkumníků posuzovalo 16 vysokoškolských pedagogů ze tří fakult Univerzity Pardubice. Nejlepší autoři příspěvků si odnesli příslib stipendia na Univerzitě Pardubice. **4**

ČERVEN

Nejlepším Mladým chemikem se stal žák z Brna

Národní finále největší chemické soutěže „Hledáme nejlepšího Mladého chemika“ bylo letos kvůli pandemické situaci on-line. Do soutěže, kterou už 9 let organizuje Fakulta chemicko-technologická, se zapojilo 398 škol a ve finále se utkalo 38 nejúspěšnějších žáků, kteří postoupili z krajských kol. Žákovským mistrem republiky v chemii se stal Jan Najbert ze ZŠ na Slovanském náměstí v Brně. Od děkana převzal diplom, pohár, dárkový poukaz a příslib stipendia v prvním akademickém roce, pokud se v budoucnu rozhodne studovat na Fakultě chemicko-technologické.

ČERVEN

Benefiční koncert pomohl Moravské Nové Vsi

Pomocť lidem z jihomoravských obcí, kterým tornádo zničilo domovy, se rozhodla i Univerzita Pardubice. Benefiční koncert pod názvem „UPCE hraje pro Moravu“, na kterém v aule zahrál Východočeský akademický orchestr, vynesl 31 105 korun. Vysoká škola peníze věnovala Moravské Nové Vsi. „Cítíme se všemi lidmi, které tato přírodní katastrofa zasáhla. Rádi bychom podpořili ty, kteří se během krátké chvíle po pustošivém řádění tornáda ocitli bez střechy nad hlavou,“ řekl rektor Univerzity Pardubice prof. Jiří Málek.

ČERVEN

Získali jsme cenu Počin doby covidové

Soubor videí „Let's Communicate“ Univerzity Pardubice získal od České a Slovenské asociace Jazykových center cenu Počin doby covidové. Irena Podlášková a Zaan Bester z Jazykového centra začaly během pandemie natáčet výuková videa v angličtině, která oslovila vysokoškoláky i veřejnost. Tříminutová videa se zaměřují na slovíčka a situace, která se začala v komunikaci a jazyce používat v době online výuky a práce na homeoffice. Na videích se podílí také zaměstnanci Univerzitního konferenčního centra a oddělení propagace.

5

7

6

8

ČERVEN

Dopravní fakulta otevřela unikátní laboratoř

Speciální učebna na Dopravní fakultě Jana Pernera je jedinou svého druhu v České republice. Díky ní si vysokoškoláci už během studia lépe osvojí práci dispečerů na železnici. Odborníci z Katedry technologie a řízení dopravy pracovali na simulátoru Centrálního dispečerského pracoviště (CDP) dva roky a využívat ho mohou jak studenti, tak experti. Simulátor je špičkovým prostředkem pro organizaci a řízení drážní dopravy na dlouhých traťových úsecích a velkých dopravních uzlech. **6**

ČERVENEC/ SRPEN

Studenti strávili tři týdny v divočině izolovaní od světa

Studenti Fakulty filozofické byli účastníky ojedinělého terénního výzkumu. Zcela bez internetu, telefonního signálu i kontaktu s jinými lidmi strávili celkem 20 dnů. Osmičlenná skupina pod vedením vedoucího Katedry sociální a kulturní antropologie Adama Horálka se vydala do polární oblasti švédských národních parků Sarek, Padjelanta a Stora Sjöfallets, které představují největší divočinu Evropy a její nejstarší chráněné území. Cílem bylo sebezpoznávání a studium společenské proměnlivosti vztahů ve skupině. Každý student si během cesty vedl deník a výsledkem bude i publikace a video.

ČERVENEC/ SRPEN

Prázdninové akce nabídly vědu v mnoha podobách

Univerzita připravila během prázdnin akce pro děti i dospělé. Její popularizátoři vědy navštívili v rámci akce „Univerzita v pohybu“ stovky dětí na příměstských táborech, škola zorganizovala vlastní příměstské tábory, Letní školu IT pro dívky nebo Dětskou univerzitu. Zajímavosti z humanitních i technických oborů představila také během akce Sportovní park Pardubice v Science Pointu. Během léta si mohli zájemci i turisté projít také hravou virtuální stezku „UPCE kvíz – Od středověku do současnosti“. **7**

ZÁŘÍ

Fakultu restaurování vede opět Radomír Slovík

Děkan Fakulty restaurování Univerzity Pardubice Mgr. BcA. Radomír Slovík obhájil svoji funkci a začal své druhé funkční období. „Mým cílem je udržet kvalitu výuky a propojit ji s praxí nejen v České republice, ale také v zahraničí. Záleží mi na tom, abychom si na fakultě udrželi inspirativní a tvůrčí prostředí pro mé kolegy a zejména pro studenty. Chci, aby naši absolventi byli oceňovanými špičkovými restaurátory a experti fakulty pokračovali v projektech na mezinárodní úrovni i v práci na nejceněnějších dílech u nás,“ řekl po úspěšné volbě děkan Slovík. **8**

Rebel se jménem jako jazykolam

TEXT Věra Příbylová, Šárka Rusnáková • FOTO Adrián Zeiner

Je jedním z největších propagátorů alternativního školství. Váží si Komenského a ve své knize uvádí na pravou míru souvislosti z jeho života. Za své rebelství se objevil v hledáčku STB i komunistické policie a netají se tím, že měl na vysvědčení čtyřku z občanské výchovy nebo odmítl pozici ministra. Jaká byla kariérní cesta prof. Karla Rýdla z Katedry věd o výchově Fakulty filozofické?

❶ Karel Rýdl. Vaše jméno zní trochu jako jazykolam. Vy jste si už asi zvykl...

Zvykl. A zvyklo si i mé okolí, od malička totiž ráčkuji. V poslední době jsem na to ovšem hrdý, protože vyslovuji jako můj nejoblíbenější prezident Václav Havel. Tento hendikep považuji za takové souznění. Ale v mládí to pro mě skutečně jazykolam byl.

❷ Dlouhodobě se věnujete dějinám školství a pedagogického myšlení, zabýváte se komeniologií, reformním a alternativním vzděláváním. Dokonce jste byl v letech 2006 až 2009 poradcem ministra školství. A zažil jste při tom dokonce čtyři ministry. Proč byla taková fluktuace?

Jedno volební období končilo, další začínalo. V končícím období odvolali Danu Kuchtovou a nastoupil Ondřej Liška. A pak došlo k další výměně. Neskutečnou rychlostí. Jednoho dne nastoupila ministryně za ODS, a když jsem přijel do práce na ministerstvo, tajemník paní ministryně mě odchytil na chodbě s tím, že pro mě něco má. Byla to výpověď.

❸ Ale málem jste se stal ministrem školství i vy. Jak probíhá nabídka takové pozice a proč jste ji tehdy odmítl?

Lidé si myslí, že se při výběru ministrů složitě hledají osoby. Já to zažil trochu jinak. Když odvolali ministryni Kuchtovou, potkal jsem se s ní na nádvoří, načež ona se mě ptá: „Prosím tě, nechceš být ministr?

Mám za sebe někoho navrhnout a ty bys byl docela šikovnej.“ Nato jsem jí odpověděl: „Nezlob se, ale v žádném případě. Nechci vstupovat na tenký led politiky. Nechci dělat striptýz před novináři ani před médií. Vyber si třeba Ondřeje Lišku, s ním mi to taky bude fungovat.“

❹ Považujete školství za obor, ve kterém dlouho skutečně nikdo nevydrží?

Neoplývá velkými financemi a místy ve správních radách. Jde o resort, který většinou zbyde na někoho z menších stran, případně někoho méně vlivného. Je to víceméně taková oběť. Tendencí také je, aby se školství přiblížilo potřebám dneška nejlépe hned, a to není možné. Za stávajících podmínek, kdy si stát stále hlídá vliv nejen organizační a finanční, to nelze. Například klima ve škole, pedagogický um, didaktickou komunikaci uvnitř škol, to by ministerstvo řešit vůbec nemělo.

❺ Je cestou alternativní školství?

Alternativním školstvím se zabývám už od poloviny 80. let. Existuje zde řada prvků a nápadů, ověřených časem i výzkumy v oblasti pediatrie a neurověd, které fungují a směřují k individuálnímu rozvoji. Oproti tomu v masovém školství, kde byl za nejmenší část považován kolektiv, to možné není. I tak u některých politiků dodnes převládá názor, že bychom měli v první řadě hodnotit třídu, ať se jednotlivce

přízpůsobí. To je podle mě již vývojový nesmysl. O individualizaci se mluví od konce 19. století, ale stále je to běh na dlouhou trať. Změna systému by zcela překopala správu a řízení celého školského systému. Už teď tady máme naštěstí generaci rodičů, kteří se zajímají o to, kdo ovlivňuje vývoj jejich dětí. Také se dnes mohou svobodně rozhodnout, do které školy své dítě pošlou.

➊ Alternativní školství studujete už od 80. let. Byly vůbec tehdy k sehnání nějaké materiály k tomuto tématu?

Byly, ale většinou uzavřené, takže se k nim málokdo dostal. Za mimořádné se dalo považovat, když jste ve středoškolské učebnici pedagogiky našli čtyři strany o pedagogice italské pedagožky Marie Montessori, napsal je Rudolf Opata. Ve vysokoškolských skriptech jste se s novými pedagogickými metodami neselekali vůbec. Na katedře historie a později na katedře pedagogiky jsem byl naštěstí v kontaktu s vyučujícími, kteří problematiku znali a jako asistenta mě o těchto záležitostech informovali, poskytovali mi knihy.

➋ To byl ale jen začátek...

K alternativním výukovým metodám jsem se dostal až v Německé národní knihovně v Lipsku, kam jsem zavítal během svého stipendijního pobytu. A právě tady jsem našel kompletně přeloženou Marii Monte-

„K alternativním výukovým metodám jsem se dostal až v Německé národní knihovně v Lipsku, kam jsem zavítal během svého stipendijního pobytu. A právě tady jsem našel kompletně přeloženou Marii Montessori a další reformní pedagogy.“

ssori a další reformní pedagogy. Stejně tak dílo Rudolfa Steinera, jehož jméno jsem znal, ale k jeho literatuře neměl přístup. Okamžitě jsem začal uvažovat, jak naložím se stipendiem: Jestli budu jíst normálně, nebo omezím stravu a začnu xeroxovat.

➌ Předpokládám, že jste začal xeroxovat.

Ano, co jsem nestačil přečíst, to jsem kopíroval. Domů jsem si navozil několik kufrů xeroxových kopií, z nichž jsem pak žil celá 90. léta. V Čechách jsem se pak stal jedním z mála, kdo materiály měl. V šuplíku.

➍ To musel být hotový poklad! O to cennější, když jste si na něj v Německu ještě vydělal.

Ano, měl jsem tam kamaráda pastora, který mi chtěl rovnou darovat peníze, což jsem samozřejmě odmítl. Tak mi navrhl, abych alespoň chodil uklízet evangelický kostel – a tím jsem si už slušně přivydělal.

➎ Jak jste se stal historikem školství? Váš tatínek byl přece pilotem dopravního letadla.

Jsem taková bílá vrána. I když ne tak docela. Můj dědeček z maminy strany byl humanitně vzdělaný. Ve 30. letech působil jako profesor na měšťanské škole v Jičíně, pak se stal ředitelem gymnázia v Nové Pace. A protože mě zajímaly jazyky, historie a vlastivěda, na Fakultě filozofické Univerzity Karlovy jsem vystudoval historii a germanistiku. Diplomku jsem psal na téma: „Počátky kulturních tradic národního obrození v Podkrkonoší“. Odešel jsem na vojnu do

Opavy, na vojenském gymnáziu jsem učil němčinu a společenské vědy. Jednou jsem ale dostal dopis od docenta Kvačka, oponenta své diplomky, že na Katedru pedagogiky Fakulty filozofické UK shánějí mladého člověka, asistenta pro specializaci na dějiny školství. Doporučil mě, protože jsem měl v diplomce kapitulu o tereziánském školství v Podkrkonoší. V roce 1981 jsem tedy do Prahy vyrazil na konkurz, který jsem vyhrál. Pod křídla si mě vzal docent Josef Cach, náš nejznámější historik školství a pedagogiky, mimochodem z Pardubic.

❶ **A vy jste se do Pardubic dostal jak?**

V Pardubicích jsem od roku 1998. Tehdy se tu zakládal Ústav jazyků a humanitních studií. Působili tu úžasní kolegové a kolegyně. Profesorka Milena Lenderová, profesor Petr Vorel, docent Tomáš Jiránek a spousta dalších, kteří jsou dnes reprezentanty jednotlivých oborů. Společně se nám podařilo vytvořit filozofickou fakultu, aniž bychom při tom museli bojovat s lidskými překážkami. Naskytly se nám skutečně velké možnosti rozvoje. Jsem tu už 23 let a jsem nesmírně spokojený.

❷ **Humanitní studia patří mezi velmi vyhledávané obory. Čím to podle vás je?**

Vysvětluju si to proměnou doby. Na jedné straně jsou požadavky na úzkou specializaci a praxi v oboru. Zároveň, jak se zvyšuje objem poznatků, dnes není možné, aby vysokoškolské studium oborové poskytlo absolventům kompletní informace a dovednosti. Vzniká tak situace, při které v řadě oborů, zejména těch humanitních, dostávají šanci mezioborová

studia. Je to vzhled do různých základů oborů. Student si tak na poslední dva roky vybírá specializaci, přednášky a semináře. Po takových absolventech je v praxi velká poptávka – mohou pracovat v médiích, ve vzdělávacích a sociálních institucích, ve státní správě, mohou si budovat vlastní podniky, agentury, organizace. Řada našich absolventů si ve výsledku pochvaluje, že dostala všeobecný základ – přes jazyky, sociologii, historii, pedagogiku, psychologii.

❸ **Dá se srovnat naše školství se zahraničím?**

Dnes už si to nedovolím, hodně jsem cestoval v 90. letech. Když k nám jezdili kolegové ze Švédska, byli fascinováni našimi disciplinovanými žáky. Jak pěkně zdraví, jsou ve třídách, šatnách, přezouvají se, nekřičí. U nás byla veškerá poslušnost dána legislativou a kázní. Pamatuju si, že když jsme vyjeli my, byli jsme zase třeba ve Finsku fascinováni, jak rodiče ovlivňují školu, co si mohou dovolit. Dodnes také myslím zaostáváme ve financování. Dánský stát vydává na jedno dítě na prvním stupni až čtyřikrát více peněz, než vydáváme my. Děti mohou jezdit na exkurze, škola má mnohem lepší vybavení. Jenom během covidu se u nás ukázalo, že čtrnáct tisíc dětí nemá možnost zapojit se do dálkové výuky. Takové hendikepy ale určují jejich osudy na celý život.

❹ **Původně jste chtěl být historikem Krkonoš. Je to pravda?**

Ano, nerad jsem totiž ve velkých skupinách lidí a měl jsem potíže seznamovat se. Dvakrát jsem měnil školu. A vždy mně trvalo, než jsem někoho důvěrněji poznal. Měl jsem představu o práci, že budu sám

v muzeu v Krkonoších, budu prolézat půdy a hledat typické předměty a taky sbírat pověsti.

➊ **Jaký je váš největší rebelský zážitek?**

Mám několik rebelských zážitků, ale některé nesdělitelné. Rád jsem ale například jezdil na čundry. Nosil jsem hodně dlouhé vlasy, knírek a byl docela štíhlý. Chodil jsem s teletem (*vojenským batohem z 1. světové války – pozn. red.*), který jsem zdědil po dědečkovi. Několikrát mě takto vyhmátli policajti. V občance žádné razítko. Měl jsem jen vysokoškolský index, ale ten jsem s sebou samozřejmě nebral. Když mě chytili na Kokořínsku ve skalách, tři dny mě vyslýchali jako recidivistu, tuláka. Ptali se mě, co dělám a jestli umím německy. Odpověděl jsem, že německy umím a studuju. Nevěřili mi, že takové individuum může studovat. Nakonec si ověřili, že neľžu. Ale už jsem figuroval v jejich záznamu. Kdysi jsem totiž vyrazil do Maďarska na koncert skupiny Omega. Na hranicích nás tehdy zastavili a já se musel s dalšími 15 lidmi vrátit. Byl jsem považován za člověka, který by špatně reprezentoval.

➋ **Z této doby byste měl asi víc absurdních příběhů.**

Vzpomínám si, že na občanskou výchovu na gymnáziu jsme měli pedagoga-důchodce. V duchu tehdejší ideologie totiž nikdo jiný učit nechtěl. Tomuto člověku to nevadilo, dokonce prohlásil, že bychom si měli vážit Mistra Jana Husa a Komenského. Kvitovali jsme to, ale já jediný se zeptal proč. Odpověděl: „Protože studovali v Moskvě na univerzitě.“ Na to jsem mu odvětil, že moskevská univerzita vznikla mnohem později. Přel jsem se a nakonec vyfasoval čtyřku z občanky.

➌ **Máte rád Komenského, ale vznikla o něm řada klišé. Jaké například?**

Nejsem komeniolog, nečtu jeho latinské spisy v originále, používám výhradně české nebo německé překlady. Ale nesmírně si ho vážím. Byl schopen syntetizovat znalosti tehdejšího světa. Nejznámější klišé asi je, že byl „učitelem národů“. Tehdy ale myšlenka národa neexistovala. Také „škola hrou“... kdyby si lidé zásadu přečetli, zjistili by, že se vlastně jedná o dialog. Ten se dnes běžně používá jako výuková metoda na školách, a to nejen v cizích jazycích, ale v řadě jiných předmětů. Mnohem více hereckých a divadelních prvků měli třeba jezuité nebo piaristé.

➍ **V práci jste byl také rebel?**

Ano. Na začátku své kariéry. Tím, jak jsem tenkrát četl knížky, které tu moc nebyly, mě zaléval pocit, že „objevuju Ameriku“. Co jsem přečetl v knihách, bylo svaté. Jednou jsem se kvůli tomu dostal do křížku s docentem Borisem Uhrem, výborným kolegou. Byl velmi decentní. Ale při jedné konferenci si mě vzal stranou a řekl, že je všechno složitější, než si myslím. Že nesmím vycházet z jediného pramene, ale musím jej konfrontovat s jinými, jinak mě příště rozcupují. A taky mi poradil, ať studuju a zůstanu skromný. Byla to velká škola. Díky němu jsem se ale zklidnil a změnil svůj přístup. Dodnes vidím ty jeho zdvižené prsty.

➎ **Jak bojujete proti stresu a co děláte ve volném čase?**

Během pandemie jsem se stresů, kterým jsem dřív hodně podléhal, zbavil. Nemám ani tak strach z nemoci nebo ze smrti. Je ale důležité hlídat si zdraví a životosprávu. Nastolit si vnitřní klid, což se mi po období odpovědných funkcí podařilo. Tím nechci říct, že jsem buddhista s nirvanou. Mám teď dva koníčky – tři vnoučata a zahradničení. Zdědil jsem ovocný sad s potokem a teď ho kultivuji.

CV

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

(1952)

- Je autorem více než 200 původních vědeckých prací
- Publikoval více než 300 odborných statí doma i v zahraničí
- Od poloviny 80. let se zabývá alternativním školstvím
- V letech 2006–2009 byl poradcem ministra školství
- Jeho myšlení ovlivnil Jean Jacques Rousseau
- Oblíbenou knihou je *Budování státu* od Ferdinanda Peroutky
- Pěstuje a množí chráněné rostliny
- Sbírá poštovní známky a odznaky s motivem J. A. Komenského

Univerzita mi dala to nejcennější

VZDĚLÁNÍ, ALE PŘEDEVŠÍM RODINU

TEXT Šárka Rusnáková, Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner a archiv Jiřího Čápa

V patnácti vzal brigádu na autodromu ve Vysokém Mýtě. Víkendový přivýdělek se však časem proměnil ve vášň pro rychlá kola, která se přirozeně prolínala se studiem na Dopravní fakultě Jana Pernera. Dnes se Jiří Čáp zabývá vývojem a provozem informačních systémů v dopravě. Co si tento úspěšný absolvent UPCE myslí o současném stavu dopravy? Jak se mu daří skloubit koníčky s vlastní rodinou a jaký má vztah ke své alma mater?

❶ Když se řekne doprava, představíme si hlavně kolony na silnicích nebo zpožděné vlaky.

To je pravda. Když jsem před lety podával přihlášku na dopravní fakultu, všichni se mě ptali: „To se hlásíš k policajtům, nebo budeš jezdit na železnici?“ Spousta lidí si neuvědomuje, že nás doprava v běžném životě neustále obklopuje. I parkování je její součástí, i když v klidovém stavu. Může to být ale i cesta do práce nebo za zábavou, přeprava zboží, posílání kusových zásilek, zkrátka přeprava čehokoliv.

❷ Jaký jste byl student?

Nikdy jsem nebyl prototypem skvělého studenta. Vystudoval jsem Střední průmyslovou školu elektrotechnickou a vypuklo nestudijní období. Hodně jsem se pohyboval kolem závodů motokár, Supermota a veteránů, nastoupil na vysokou do Prahy a odešel na vojnu. Pak jsem ale opustil IT automatizaci a vrhl se na studium dopravy. Ale ani tady to nebylo nějak vzorné, opakoval jsem druhák, protože autodrom a koníčky byly silnější. Z hlediska svého současného uplatnění a nasměrování nelituju, naopak. Po celou dobu jsem zároveň pracoval v dopravní firmě ve Vysokém Mýtě, ve které působili zkušení pracovníci z dřívější ČSAD, takže jsem pochytil spoustu věcí z praxe. Věnovali jsme se tam například expresní přepravě kusových zásilek, celovozovým přepravám, skladování, celní deklaraci... Nakonec jsem úspěšně dostudoval dopravní fakultu, po magisterském studijním programu i navazující doktorský program. Dokonce jsem na ní i několik let působil jako asistent a posléze jako odborný asistent.

❸ Časem jste ale zamířil do soukromé sféry, ovšem kontakt s univerzitou jste nikdy nepřerušil.

Milník nastal v době, kdy odešel z fakulty výborný kolega Viktor Patras. Já pak dva tři roky nato nastoupil, stejně jako on, do Oltis Group, což je společnost, která se zabývá vývojem a provozem informačních systémů v dopravě. Působím zde dodnes – na oddělení výzkumu a inovací se zaměřením na nákladní železniční dopravu. S univerzitou jsme však nadále propojeni. Intenzivně například spolupracujeme se

studenty a formou stáží se je snažíme zapojovat do pracovního režimu. Absolventi, kteří u nás nakonec zůstanou, jsou skvělí a pro nás klíčoví lidé.

❹ Zkuste se vžít do dob svých studií na Dopravní fakultě Jana Pernera. Co vám Univerzita Pardubice dala?

Krásné vzpomínky, vzdělání. Ale hlavně jsem tam poznal svoji manželku, se kterou mám dvě úžasné dcery.

❺ Jak jste naznačil, na dopravní fakultu jste se dostal vlastně neplánovaně – a sice díky svému kladnému vztahu k rychlým kolům.

Ano. Už když mi bylo asi patnáct, mě oslovil na ulici soused a přemlouval mě, jestli bych nechtěl vstoupit do brigády v Mýtě na autodromu. Souhlasil jsem a začal mávat praporkem coby traťový komisař. To mě postupně nasměrovalo k motorsportu a k dopravě vůbec.

❻ Ale jen u mávání jste nezůstal...

Ne, prošel jsem si různými pozicemi – ať už v rámci Autoklubu Karosa u nás ve Vysokém Mýtě, kde jsem si vyzkoušel práci traťového komisaře, vedoucího tratě, ředitele závodu, sportovního komisaře nebo aktivity, kterým se věnuju v rámci Autoklubu České republiky. Zastávám pozici viceprezidenta pro obecný motorismus Autoklubu ČR.

❼ Teď v létě se ve Vysokém Mýtě konalo mistrovství světa Supermoto. Co to vlastně je?

Jde o jednu z mladších motocyklových disciplín, která balancuje mezi motokrosem a silničním závoděním. Kořeny má v Americe. V Čechách se Supermoto objevuje asi od roku 2000. A my byli jedni z prvních, kdo ho tu uspořádal. Závod je atraktivní v tom, že jedete zhruba 70 procent trasy na asfaltu, zbytek v terénu, offroadu. K vidění jsou skoky, někdy i pády, akce. Celé to má šťávu a drajv.

❽ Zorganizovat takovou akci ale není úplně snadné.

Mistrovství světa Supermoto se jezdí běžně s mistrovstvím Evropy. A protože jsme se nechali vyhecovat, uspořádali jsme navíc mistrovství Evropy juniorů. Aby toho nebylo málo, přidali jsme k tomu ještě

Mezinárodní mistrovství ČR. Pořádali jsme mezinárodní čtyřzávod, což byla výzva pro všechny. K naší nemalé radosti to ocenili diváci, ale i například zástupci FIM (Mezinárodní federace motocyklistů), což je určitý příslib pro další roky.

📍 Ke světovému motorsportu patří i spoře oděné krásy. Prozradíte, jaká je jejich role na vašich závodech?

Jedna z podmínek promotéra skutečně je, aby se na závode objevily aspoň čtyři „takové“ ženy. Pravdou ale je, že nikde v kontraktu není určeno, jak přesně mají vypadat, kolik jim má být, apod. Přiznávám, že kolega, který měl organizaci personálu na starosti, z toho měl trochu zamotanou hlavu, vlastně nemohl nikoho sehnat, tak vypomohl Autoklub ČR. Dnes je problém přizvat lidi do práce, zvlášť uprostřed léta. Na druhou stranu je škoda, že má v oblasti motorsportu veřejnost ženy zafixované jen coby „umbrella girls“, tedy jako nosičky deštníků. Přitom se v něm pohybuje řada žen. Ve vedení vysokomýtského autoklubu působí jako klíčová osoba například Veronika Truhlářová, shodou okolností absolventka Fakulty chemicko-technologické UPCE. Zrovna bez ní si závody už nedokážu představit. Není ale jediná, na akcích se podílí mnoho dalších, které bohužel nejsou

vidět. Lidé bohužel vnímají jen to pozlátko, které vidí v televizi. Jenže ta největší krása spočívá v akčnosti a celém dění kolem.

📍 A co motorky, jezdíte pořád?

V době studií jsem jezdil dost. Při představě, že ještě v březnu nesedím na motorce, na mě obvykle doléhaly abstinenční příznaky. Teď mám díky rodinné priority nastavené jinde, čas je pro mě pochopitelně dražší. V minulosti jsem ale zažil i takové „srandy“ závody na pionýrech v Mníšku pod Brdy. Šlo o čtyřia-dvacetihodinové bláznovství, při kterém jsme jezdili v extrémních podmínkách. Kus jsme třeba jeli po lesní cestě, kus zase po louce, a protože v noci napršelo, cesta byla plná vody a hlíny. Na pionýru jsem se střídal s tátou, se skoro bratrancem a kamarádem, přičemž každý z nás musel vydržet v sedle zhruba šest hodin.

📍 To asi nebylo zrovna pohodlné.

Pohodlné asi ano, ale nejelo to tak, jak byste chtěli. A největší problém nastával v noci, jelikož světlomety pionýru moc nesvítili. Museli jsme proto propojovat vlákna, aby svítila tlumená dálková světla najednou. S kolegou, který už bohužel mezi námi není, jsme to chtěli také implementovat v Mýtě na autodromu a vytvořit „light“ verzi, s kterou bychom jezdili během dne.

„Při představě, že ještě v březnu nesedím na motorce, na mě obvykle doléhaly abstinenční příznaky. Teď mám díky rodinné priority nastavené jinde, čas je pro mě pochopitelně dražší.“

❶ **Jenže do toho přišlo ošklivé zranění, které vám dost zkomplikovalo osobní život.**

Každá zábava musí být po zásluze potrestaná, takže jsem si v létě roku 2010, pár týdnů po svatbě, zadělal na otevřenou zlomeninu kotníku. Místo svatební cesty jsem ležel na traumatologii, kam za mnou manželka jezdila. A když jsem konečně vstal z postele, učil jsem se chodit. Dodnes se rád svezu na veteránech nebo starých motorkách, ale už nehoním kilometry, svezu se občas jen pro radost.

❷ **Není divu, dnes jste už také hrdým otcem. Pořádáte závody, na nichž jezdí i děti. Vaše dcery budou jezdit?**

Na tohle není jednoduchá odpověď. Dost mě zaskočilo, když jedna z nich asi před dvěma lety přišla a oznámila mi: „Tatínku, já chci závodit“. To jsem se zapotil. Naštěstí se situace časem vyřešila sama. Dnes moje dcery chodí na karate, rády malují. Na autodromu se obě rády svezou, chodím tam s nimi, ale myslím, že období, kdy chtěly závodit, mají za sebou (smích).

❸ **Zabýváte se železniční a nákladní železniční dopravou. Budou podle vás někdy české vlaky jezdit včas?**

Zajímavé je, že kdykoliv se něco na trati přihodí, zaručeně za to můžou České dráhy. Přitom už před lety proběhla liberalizace, takže České dráhy plní jen roli dopravce. Infrastrukturu má na starosti Správa železnic, což je státní podnik. Bohužel jakmile pak dojde k opravám trati, právě ten dopravce se kolikrát stává rukojmím. Osobně si myslím, že vlaky zase tak špatně nejezdí. A že nejvíc nadávají ti, co jimi nejezdí.

❹ **Vraťme se ještě k vaší alma mater. Proč jít studovat právě dopravní fakultu?**

Dopravní fakulta na Univerzitě Pardubice poskytuje komplexní vzdělávání. Působí tu řada odborníků, kteří se věnují mnoha zajímavým oborům, ať už napojených na informatiku, technologii řízení dopravy, nebo logistiku, to se jinde na školách moc neučí. Doufám, že se to mým bývalým kolegům podaří udržet.

Profese pro život

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner

Česko se dlouhodobě potýká s nedostatkem zdravotních sester a kvalifikovaných zdravotníků. Pokud se jich nezačne vzdělávat více, může být naše zdravotnictví za 15 až 20 let v obrovských problémech. Potvrzují to výsledky společného projektu Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice a Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické. Jaké komplikace hrozí do budoucna a co může negativní vývoj ve zdravotnictví změnit?

Odborníci z obou vysokých škol pracovali s daty Ústavu zdravotnických informací a statistik, Českého statistického úřadu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Z této metodiky vyplývá, že nízký počet absolventů nepokryje generační obměnu, když odejdou nejsilnější ročníky narozené v 70. letech. Tím, jak populace stárne, bude zdravotnický personál chybět nejen v nemocnicích, ale i v sociálních službách.

„Jen na udržení stávajícího počtu bychom potřebovali do praxe posílat dvojnásobek absolventů. Pokud se nebude vzdělávat více všeobecných sester a dalších zdravotníků, pak se za patnáct let dostaneme do situace, že nemocnice nebudou schopny zajistit odbornou ošetrovatelskou péči. Můžeme se tak dostat ke kolapsu ve zdravotnictví i bez další pandemie,“ říká děkanka Fakulty zdravotnických studií Jana Holá.

Dlouhodobé statistiky

Ve srovnání s evropskými zeměmi se Česká republika v Evropě dostala až na poslední příčky v počtech vzdělávaných sester a nelékařského zdravotnického personálu. Podle statistik připadlo v České republice v první polovině 90. let na 100 tisíc obyvatel 60 absolventů, od roku 2006 padají čísla rapidně dolů a nyní se dostáváme na hodnoty 14 absolventů na 100 tisíc obyvatel ročně. Podle OECD jsou tyto hodnoty právě nejnižší u nás a v Mexiku.

Ve srovnání EU jsou i sousední země na tom lépe. Na Slovensku mají dvakrát více absolventů, v Německu čtyřikrát a v Rakousku je počet absolventů téměř sedmkrát vyšší (96). Podle odborníků naše vysoké školy a vyšší odborné školy aktuálně nejsou schopné vychovat tolik sester, aby následně nahradily ty, které budou odcházet kvůli seniorskému věku. Generační obměna by za současného stavu trvala neuvěřitelných 55 let a sestry by musely sloužit až do svých 75 let. Výsledkem společného projektu dvou vysokých škol je tedy návrh metodiky pro optimalizaci počtu studentů, respektive absolventů studií všeobecných sester.

Velký zájem o studium

O vysokoškolské studium zdravotnických oborů je přitom velký zájem. Během pandemie se zvýšila poptávka i jistota zdravotnického povolání, což jistě také přispělo ke skokovému nárůstu počtu přihlášek. Vysoké školy ale nejsou schopné přijmout o mnoho větší počet studentů než nyní. Například na Fakultu zdravotnických studií Univerzity Pardubice letos dorazil rekordní počet přihlášek, až o téměř 40 procent byl větší zájem o studium zdravotnických studijních programů. „Nejvíce se maturanti hlásili do studijních programů Všeobecná sestra, kde byl nárůst až 50 procent, a Zdravotnický záchranář. Pandemie jasně ukázala význam a potřebnost nelékařských profesí,“ uvádí Jana Holá, podle které se nedostatek sester řeší více než deset let.

Největší překážkou, proč vysoké školy nemohou přijímat více studentů, jsou nedostatečné kapacity, resp. finance.

Při nárůstu počtu studentů potřebují například vybavit další odborné učebny, kde mohou studenti pracovat s modely a simulovat na nich zdravotnické výkony a zákroky, potřebují také zdravotnický materiál. Je nutné finančně ohodnotit i další akademiky pro výuku. Musí zaplatit mentorky v praxi, které vzdělávají budoucí zdravotníky. „Je důležité, aby naši absolventi byli profesionály ve svém oboru a byli dobře připraveni,“ říká Jana Holá z Univerzity Pardubice.

Zodpovědnost za české zdravotnictví má v rukou stát. Vysoké školy nejnověji apelovaly na ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a na ministerstvo zdravotnictví, která by se změnami ve vzdělávání všeobecných sester měla zabývat. „Stát dnes strategicky podporuje vzdělávání učitelů i lékařů. Chceme-li ale udržet počet všeobecných sester k počtu lékařů alespoň ve stávajícím poměru 2:1, aktuální produkce sester to neudrží, musí stát zasáhnout také ve prospěch studií sester. Školy to samy nevyřeší,“ zdůrazňuje děkanka Holá. Podle ní zejména proto, že přicházejí silnější ročníky uchazečů a zájem o zdravotnická studia nepoklesne. I když třeba nebude tak vysoký jako letos, uchazečů se hlásí stále více, než je škola schopna přijímat.

- Ročně ze škol v ČR vychází 1 500 až 1 600 všeobecných sester
 - ČR má 14 absolventů na 100 tisíc obyvatel za rok
- Až 50% nárůst uchazečů v oboru Všeobecná sestra zaznamenala FZS
 - Letos na FZS dorazilo 1 148 přihlášek ke studiu
- Z toho 457 přihlášek směřovalo na obor Všeobecné ošetrovatelství

*FZS (Fakulta zdravotnických studií)

„Dobrý den a privět,“ jsem Alona z Ukrajiny

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner

Ještě nebyla ani plnoletá, když před šesti lety odjela studovat na Univerzitu Pardubice. Sice se neocitla na opačném konci světa, ale v jiné kultuře rozhodně ano. Jazyk byl pro ni největší bariérou. První měsíce byly náročné, ale nakonec se Alona Podzega z Ukrajiny naučila v jiné zemi žít a našla si přátele. „Už se tu necítím jako cizinka, i když ukrajinský přízvuk mám pořád. Dokonce jsem si našla logopedku. Kamarádi ale říkají, ať to neřeším. Že to ke mně patří.“

O tom, že její vysokoškolský život nabere směr Pardubice, rozhodl Alonin táta. To když byla v posledním ročníku na střední škole. „Našli jsme agenturu v hlavním městě, v Kyjevě, která zprostředkovává studium v zahraničí. Začala jsem chodit na kurzy češtiny a na konci střední jsem se vypravila pro mě do neznáma,“ popisuje životní rozhodnutí Alona, které dnes všichni říkají českým ekvivalentem Alena.

Test, který nikdy „nepsala“

Vyřízení víza ale nakonec trvalo dlouho a Alona dorazila na Univerzitu Pardubice tři týdny po začátku semestru. Úvodní přednášky na Fakultě ekonomicko-správní nestihla a místo nich rovnou psala test. Dodnes neví, jak dopadl. „Dívala jsem se kolem, jak všichni něco vyplňují. Že to byl test, jsem se dozvěděla až mnohem později,“ vypráví sympatická brunetka.

I když absolvovala kurzy češtiny, největší problém měla nakonec s českým jazykem. „Rok jsem studovala češtinu, ale ukrajinská lektorka mi toho nepředala tolik, jako by mi vysvětlil roditel mluví. Přiznám se, že jsem studium českého jazyka v té době také trochu podceňovala.

„Jsem úplně jiný člověk než před několika lety. Když jsem přijela do Pardubic, neuměla jsem se o sebe postarat.“

Až tady jsem zjistila, jaká to byla chyba, že jsem cizí jazyk nebrala moc zodpovědně,“ říká třiačacetiletá studentka.

„Jediné, co jsem uměla říct, bylo: Dobrý den, jmenuji se Alona. Je mi 17 let a moje rodina není velká. Další slovo, které jsem

se naučila, bylo ‚tady‘, to říkali všichni kolem. Ještě jsem rozuměla spojení ‚Děkuji za pozornost, na shledanou‘.“ Podobné to bylo i s českou spolubydlící na koleji. Jedna druhé nedokázaly odpovědět. Ve škole jí pedagogové vycházeli vstříc. A aby jí pomohli, snažili se na ni mluvit rusky.

Vrátím se domů

A tak přicházely stavy, kdy Alona přemýšlela, že se vrátí na Ukrajinu. Měla problém se domluvit na úřadech i u lékaře. Rodiče ji nenutí zůstat, naopak jí řekli, že nemusí být někde, kde se necítí dobře. „Na začátku to bylo těžké, neměla jsem tu rodinu a bylo mi smutno. S mámou jsem si ale často volala. Spolužáci po víkendu přijížděli s plnými miskami jídla od rodičů a já si mohla udělat jen vajíčka, která jsem stejně neuměla,“ říká s nadsázkou. Dnes už zvládne udělat i své oblíbené jídlo – řízek s bramborovou kaší.

Po půl roce začalo jaro a u Alony nastala změna. Všechny zkoušky zvládla udělat na první pokus, zopakovala si jen mikroekonomii. A rozhodla se zůstat. Čtyři roky studovala bakalářský obor Regionální a informační management a současně dálkově na ukrajinské univerzitě účetnictví. Pro jistotu. Jazykovou bariéru překonala, našla si přátele a rozhodla se studovat v Pardubicích dál. Letos končí magisterské studium Ekonomika a management podniku.

K rozhodnutí zůstat přispěla i náhoda a možnost pracovat přímo na univerzitě. V druhém ročníku získala Alona praxi v Centru informačních technologií a služeb (CITS). „Většina spolužáků šla do firem ke svým rodičům a známým. Já jsem nevěděla kam jít. Paní Máchová, odborná asistentka z Ústavu systémového inženýrství a informatiky Fakulty ekonomicko-správní mě zachránila a praxi na škole dohodla,“ říká Alona.

Po bakalářských státnicích šla kolegům z praxe poděkovat. „Zmínila jsem se, že budu hledat brigádu, a oni mi po praxi nabídli i práci,“ děkuje za skvělou pracovní příležitost Alona, která má dnes v CITS na starosti správu systémů a sítí.

Kulturní rozdíly mezi národy

Podle Alony jsou lidé v Čechách mnohem uvolněnější než Ukrajinci. Je to zřejmě kvůli tomu, že se neobávají toho, „co bude zítra“. A vidí je také jako daleko aktivnější. „Jezdí na kole a bruslích, v zimě lyžují, léto stráví na vodě. Pořád se bavíte, máte nějaké plesy a festivaly. Každý den je tu svátek. Na Ukrajině si mohou naplánovat něco pěkného, ale ne daleko do budoucnosti. Raději budou mít jistotu, že ušetří peníze, a budou sedět doma,“ popisuje Alona přístup Ukrajinců k životu.

Češi se sice nebojí budoucnosti, ale tak trochu se bojí komunikovat s cizinci.

U spolužáků se nesetkala s předsudky, ale s tím, že nevěděli, jak navázat hovor. „I já jsem trochu vyčkávala, až za mnou přijdou oni. Nikdy jsem nepocítila, že jsem cizinka, že by mě někdo odstrkoval, a jakmile jsem požádala o pomoc, hned mi vyšli vstříc,“ říká. Na úřadech je to ale jiné. „Možná je to tím, že starší lidé mají ještě předsudky, myslí si, že jsem z Ruska. Společná historie je tady stále zakořeněná.“

Doma na Ukrajině nebyla skoro dva roky. Dvakrát musela letenky stornovat kvůli covidu. Letos v létě to ale vyšlo a za rodinou se podívala. Trvalý návrat na Ukrajinu zatím nechystá, a to nejen kvůli českému příteli. „Mám tu partnera a spoustu kamarádů. Jestli se někdy rozhodnu, sbalím se a odjedu během jediného dne. Momentálně se cítím dobře v Pardubicích. A svým rodičům za tuhle možnost děkuji.“

Když humor vítězí nad covidem

TEXT Věra Příbylová • FOTO Archiv UPCE

Zdánlivě nesourodá dvojice žen. Východočeška a Jihoafričanka, které se potkaly až v Pardubicích jako kolegyně na univerzitě. Spojil je smysl pro humor i touha komunikovat v době covidové. Během ní natočily sérii videí „Let’s communicate“ s ambicí naučit i pobavit. Irena Podlášková a Zaan Bester z Jazykového centra za tento nápad získaly cenu Počin doby covidové a s aktivitami nekončí.

„Ze začátku videa hodně reagovala na lockdown, později jsme náš záběr rozšířily i na místa a události spojené s univerzitou. Pro vytvoření krátkého scénáře nám obvykle stačí dávka kofeinu v univerzitní kavárně.“

8 Jak vznikl nápad natáčet krátká výuková videa?

Irena: Když jsme se v březnu 2020 všichni na univerzitě ocitli v nařízené izolaci, řekla jsem si, že důležité je naopak zůstat jakkoliv v kontaktu a komunikovat. Jednoduše nemít strach, zachovat si nadhled, zdravý rozum a humor. Základní koncept videa v angličtině se dvěma až třemi výrazy a otevřenou otázkou jsme měli od začátku. Pilotní díl jsme si samy natočily z prostor toalet, abychom se obě vešly do záběru. S profesionálním zpracováním nápadu nám pak výrazně pomohlo oddělení propagace univerzity.

Zaan: Začaly jsme jednoduchými a novými pojmy v době koronaviru: společenský odstup a rouška.

8 Před kamerou vypadáte velmi přirozeně, hrály jste někdy divadlo?

Irena: Učitel je taky trochu herec. Takže obě máme bohaté herecké zkušenosti (*smích*).

Zaan: Naposledy jsem vystupovala jako dítě ve školních představeních. Miluji divadlo, ale jako divák. Nebyla bych si schopna zapamatovat všechnen text, který musí herci říkat. Někdy je pro mě těžké naučit se i naše krátké dialogy.

8 Kdo z vás dvou srší větším vtipem?

Irena: Možná já? Mám poměrně nutkavou potřebu brát věci s humorem. Zaan má skvělý smysl pro humor. V našem tandemu je ale ona ta víc zodpovědná, systematická a svědomitá.

Zaan: Musím říct, že Irena. Já jsem asi vážnější a konzervativnější a ona to vyvažuje svými divokými a šílenými nápady.

8 Jak se rodí vaše nápady?

Irena: Jejich „porody“ zatím probíhají lehce. Pořád se totiž něco děje. V rámci našich sociálních bublin i globálně. Ze začátku videa hodně reagovala na lockdown, později jsme náš záběr rozšířily i na místa a události spojené s univerzitou. Pro vytvoření krátkého scénáře nám obvykle stačí dávka kofeinu v univerzitní kavárně.

Zaan: Část epizod souvisí s univerzitou a něčím zajímavým, co chceme ukázat, nebo jen se zábavou, když si před kameru vezmeme třeba štěňata. Poté se rozhodneme, které výrazy z daného tématu by byly užitečné pro ty, kteří nás sledují.

8 Už jste se někdy pohádaly?

Irena: Hádkou bych to nenazvala. Na všechno nemáme stejný názor, většinou je ale výměna názorů inspirativní a neohrožuje náš záměr něco vytvořit a dokončit.

Zaan: (*smích*) Ještě ne! Máme štěstí, že mezi námi nejsou velké neshody. Někdy máme různé představy o dialogu, o scénáři nebo o tom, jak ho natočit. Ale obě chápeme, co je možné, co funguje, co není tak vtipné, co může být trochu riskantní, a pak to přijmeme a v případě potřeby změním přístup.

8 Jak se doplňujete?

Irena: Já vymýšlím a piju kávu, Zaan pak dodělá veškerou další práci. Myslím, že je to vyvážené (*smích*).

Zaan: Irena má rozhodně kreativnější mysl a úžasné nápady, na které bych nikdy nepřišla. Myslím, že já poskytuji určitou rovnováhu té kreativní stránce, takže se dobře doplňujeme.

8 Už vás někdo poznal na ulici?

Irena: Naposledy se na mě obrátila s dotazem studentka, která mi prováděla stěr tyčinkou v rámci antigenního testu v univerzitní aule: „Vy jste ta paní z toho videa, co nám tu běží celý den, že jo?“

Zaan: Ano, v kampusu nejčastěji. Nejzábavnější reakce, kterou jsem zažila, ale byla mimo kampus. Zaměstnanec univerzity mě viděl ve skupině lidí a hlasitě zakřičel „Let’s communicate!“ Byla jsem trochu v rozpacích, ale oceňuji uznání a to, že lidé naše videa sledují.

8 Berete si i náměty z osobního života?

Irena: Rozhodně. Například epizoda o tom, co lze zažít během distanční výuky, je na nich postavená. Já si v našich videích plním i některé své sny, například jezdit po kampusu na koni.

Zaan: Určitě do nich promítáme i osobní zážitky. Opravdu jsem si ze začátku myslela, že Dopravní fakulta Jana Pernera odkazuje na nějakou slavnou ženu. Ve skutečnosti na mě udělaly dojem všechny slavné ženy, po kterých jsou pojmenovány ulice ve městě: Karla IV., Jozefa Gabčíka, Jana Kašpara (*smích*). A to jsme

v epizodě o Janu Pernerovi s Irenou využily.

❗ Kdo píše scénáře?

Irena: Tvoříme je společně. Vždy se na ten proces brainstormingu moc těším. Smějeme se, škrteme, plánujeme. Některé repliky se pak na místě spontánně mění, ale kostra zůstává.

❗ Kdo se s vámi už ve videu objevil?

Irena: Kolegové z Jazykového centra i z ostatních fakult, čeští i zahraniční studenti, městští policisté na koních, můj pes Artur. Někteří byli dokonce ochotni skočit do Labe, šplhat po stromech, vylézt na univerzitní kámen, běhat v mrazu po kampusu.

Zaan: A taky to byl samozřejmě pan rektor. Nejčastějším hostem je ale Artur.

❗ Na které natáčení nejraději vzpomínáte?

Irena: Na díl, kde jsme představovaly fakulty univerzity a na jízdu na koni za doprovodu Městské policie Pardubice. Taky na improvizovanou bitvu se studenty Fakulty elektrotechniky a informatiky v duchu Counter-Strike při natáčení epizody o E-sports.

Zaan: Několik epizod bylo nezapomenutelných. Natáčení „Rozběhejme univerzitu“ venku, když silně mrzlo a sněžilo, koně městské policie v kampusu nebo zábava při natáčení vánoční epizody s našimi úžasnými kolegy.

❗ A které video mělo největší ohlas?

Irena: Největší počet zhlédnutí má zatím video s naším studentem Richardem Hynkem, mistrem světa v Trifecta Spartan Race za rok 2019. Chtěly jsme v prázdném kampusu chytit alespoň jednoho studenta, kterého jsme objevily. Ale ten byl prokletě rychlý.

Zaan: Když jsme tehdy s Irenou běhaly po kampusu, natáčelo se na tři různé kamery, včetně dronu, a střiháč Radek dodal skvělou hudbu ve stylu „Mission Impossible“. Byla to zábava a výsledek byl lepší, než jsme si představovaly. Bylo skvělé vidět, že se to líbí i divákům.

❗ S kým natáčíte?

Irena a Zaan: Kolegové Petr Špaček a Radek Plžík z Univerzitního konferenčního centra mají na starosti kameru a střih. Lenka Čermáková z Oddělení propagace a vnějších vztahů zajišťuje propagační materiály, vyjednává s fakultami a nastavuje tolik potřebné mantinely. A Ondřej Srb z oddělení propagace je také vždy připraven s dalším nápadem, pomocnou rukou a podporou.

Zaan: Máme úžasný „Dream Team“, který pomáhá uskutečnit naše bláznivé nápady. Kameraman Petr má skvělý smysl pro humor. Pokud ho rozesmějeme, tak víme, že to bude vtipné. Radek pak vybere nejlepší záběry a dotáhne je k dokonalosti.

❗ Pro koho jsou vaše videa?

Irena: Původně byla videa určená našim studentům, případně kolegům v jazykových kurzech pro zaměstnance. Spamujeme jimi ale také své rodiny, kamarády, známé. Je těžké uniknout (smích).

Zaan: Doufáme, že se publikum rozrostlo a že i další lidé je považují za zajímavé, užitečné nebo se jimi prostě jen baví.

❗ Chystáte nový projekt?

Irena: Spíš bychom chtěly dále rozšiřovat spolupráci s kolegy i studenty a pokračovat.

Zaan: Máme dostatek témat pro epizody až do léta 2022, takže budeme natáčet videa tak dlouho, dokud je lidé budou rádi sledovat.

❗ Vaše videa letos ocenila Česká a Slovenská Asociace Jazykových Center. Co pro vás znamená cena za Počín doby covidové?

Irena: Beru to jako dárek. To, že si někdo všimne, případně ocení vaši práci a snahu, je vždy moc fajn.

Zaan: Pandemie nás přiměla přemýšlet jinak, jak být kreativní při hledání řešení. Toto ocenění mi dává naději, že se nám to alespoň trochu podařilo. Větší naději ale vkládám v to, že ačkoli tento projekt začal během krize covid, je to něco, co bude životaschopné i nadále. Že v naší práci zůstaneme inovativní a kreativní.

CV

Mgr. Irena Podlášková (1968)

Vystudovala němčinu a tělesnou výchovu na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. V Jazykovém centru Univerzity Pardubice vyučuje odbornou angličtinu. Koordinuje také v rámci projektu ESPRO jazykovou výuku pro zaměstnance univerzity. Ráda zkoumá možnosti e-learningu, věnuje se prezentačním dovednostem a interkulturní komunikaci. Miluje jízdu na koni, plavání, zpívá v kapele RichMek. Nedávno objevenou vášní je pro ni sjíždění řek na paddleboardu.

MPhil. Zaan Bester (1978)

Vystudovala angličtinu a lingvistiku. Dvě desetiletí působila na Stellenbosch University poblíž Kapského Města v Jižní Africe, kde vyučovala akademické psaní, anglický jazyk pro specifické účely. V roce 2018 se rozhodla přijmout novou profesionální výzvu a od té doby pracuje v Jazykovém centru UPCE a v Oddělení propagace a vnějších vztahů. Mezi její akademické zájmy patří interkulturní komunikace, kombinovaná výuka (blended learning), publikační činnost v angličtině a tvorba kurzů pro výuku. Ráda jezdí na výlety a chodí na túry, poznává nová místa, sleduje zajímavé dokumenty.

Sjednadvacítkou na dresu

David Huf studuje ekonomiku a management

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner, Deník Sport, Jan Pořízek

Mluví se o něm jako o velkém talentu, jehož čas ještě přijde. S devíti vstřelenými brankami patří k nejlepším střelcům nejvyšší fotbalové soutěže uplynulé sezony. Hráčské zkušenosti navíc předává jako trenér desetiletým klukům. Prvoligový hráč FK Pardubice David Huf (22) studuje na Fakultě ekonomicko-správní Univerzity Pardubice.

❶ Davide, kdo vás přivedl k fotbalu?

Už od dětství mám ke sportu blízko, protože oba moji rodiče byli a jsou minimálně rekreační sportovci. Máma hrála volejbal a táta fotbal. K fotbalu mě přivedl táta, který mě učil kopat do míče ještě předtím, než jsem uměl pořádně chodit. Pod ním jsem vyrůstal v přípravce v Jevíčku. Táta i máma sledují každý zápas v televizi, máma teda jen ty, kde mě může vidět, jinak ji fotbal moc nebere. To táta je fotbalový fanatik, kouká každý týden na spoustu zápasů a o víkendech, když se může na hřiště, tak dělá hlavního pořadatele na hřišti u nás v Jevíčku.

❷ Kam jste se posunul z malého moravského města?

Hrál jsem v Moravské Třebové a ve Svitavách. Na oba tyto kluby rád vzpomínám. Ze Svitav jsem potom přestoupil do Pardubic. Začal jsem tady hrát ve 14 letech ještě za starší žáky. Od té doby hraji fotbal a studuji v Pardubicích.

❸ Na podzim jste nastupoval na hřiště jako náhradník, ale dokázal jste se prosadit a dát o sobě vědět. Také v jarní části soutěže jste byl na hřišti hodně vidět. Jaké jsou vaše priority?

„Chtěl jsem pokračovat ve studiu, kde bych se mohl dál věnovat sportu. Jako nejvhodnější mi přišla právě Univerzita Pardubice a Fakulta ekonomicko-správní. Vybral jsem si obor Ekonomika a management.“

Snažím se být pokaždé nejlepší verzí sebe sama. Chci být ve fotbale skvělý, jelikož mě už odmalička naplňuje a je to něco, co mě neustále baví. Proto chci odvádět na hřišti nejlepší výkony a uvidíme, na co to bude stačit.

❹ Konečně 7. místo v tabulce nejvyšší fotbalové soutěže. Jaké hodnocení si pardubický A tým po 34 odehraných kolech v uplynulé sezoně zaslouží?

Myslím si, že jsme dosáhli velkého úspěchu v naší první sezoně po návratu do nejvyšší fotbalové soutěže. Spousta lidí čekalo, že hned po první sezoně spadneme, že se neudržíme. Mě tento výsledek ale tolik nepřekvapuje, už před sezonou bych klidně řekl, že se můžeme umístit někde kolem středu tabulky (ligu tvoří 18 týmů – pozn. red.). Přesto výsledek je asi i nad mé očekávání.

❺ V sezoně 2019/2020 jste měl vážné zranění kolene, které vás na rok vyřadilo z fotbalových soutěží. Co se vám v tu chvíli honilo hlavou?

Těsně po operaci a pár dní po ní, kdy jsem nemohl chodit a byl jsem i v některých činnostech odkázaný na blízké, kteří mi museli občas pomáhat třeba do sprchy, jsem měl spoustu času přemýšlet. Říkal jsem

si, jestli mi tohle za to stojí. Ovšem tyhle myšlenky brzo přešly a já si uvědomil, proč od dětství fotbal hraju. Protože ho miluju a naplňuje mě tak jako nic jiného. Takže jsem byl brzo odhodlaný k dlouhé cestě zpět na hřiště.

8 Věnoval jste se během rekonvalescence více studiu?

Je pravda, že jsem na studium měl o něco více času než při normálním vytížení na hřišti, takže jsem tomu dal asi opravdu víc.

8 Měl jste při návratu na hřiště zranění v hlavě?

Nebo jste se soustředil maximálně na hru a výkon? Nějakou dobu trvalo, než jsem si zase zvykl na hraní na hřišti, na souboje a vše, co fotbal obnáší. Začátky nebyly nejlépeší, ale postupem času jsem dostával zpět ztracené sebevědomí a cítil, jak koleno sílí a že by mělo vydržet plnou zátěž. Nedá se vše shrnout do jednoho zápasu, byl to dlouhodobý proces návratu na hřiště.

8 Jaká byla po zranění motivace vrátit se?

Motivace byla obrovská, fotbal mi ke konci zranění už opravdu chyběl a navíc Pardubice postoupily do 1. ligy, tak se ještě zvýšila.

8 Neměl jste i takové myšlenky, že se k fotbalu nevrátíte?

Jasně, i taková myšlenka mi párkrát hlavou proletěla, ale rychle jsem ji zase zavrhnul.

8 Nucená pauza, následně návrat na hřiště a tvrdá dřina. V sezoně 2020/2021 jste patřil k nejlepším střelcům ligy. To vás muselo nakopnout. Je to tak?

Je to pro mě taková odměna za práci, kterou odvádím na trénincích i mimo ně. A samozřejmě, když se to pak takto vrací, nabudí vás to ještě víc k další poctivé práci.

8 S devíti brankami jste dokonce kanonýrem FK Pardubice. Byl nejdůležitější gól v kariéře ten proti Sigmě Olomouc, který jste dal v nastavení?

Ani bych neřekl, že to byl můj nejdůležitější, ten jsem podle mě ještě nevstřelil. Na druhou stranu je pro mě důležitý každý vstřelený gól.

8 Dostal jste se mezi náhradníky na Euro do 21 let. Je to zatím ve vaší kariéře největší posun a nabídka od národáku?

Na Euro U21 jsem chtěl jet, bohužel to nevyšlo. Respektuji rozhodnutí trenéra.

8 Studoval jste sportovní gymnázium. Proč jste se

rozhodl jít studovat na Fakultu ekonomicko-správní?

Chtěl jsem pokračovat ve studiu, kde bych se mohl dál věnovat sportu. Jako nejvhodnější mi přišla právě Univerzita Pardubice a Fakulta ekonomicko-správní. Vybral jsem si obor Ekonomika a management.

➤ Online výuka vám v posledním roce vyhovovala. Nemrzelo vás, že se nepotkáváte se spolužáky?

To mě samozřejmě trochu mrzelo, ale s některými kamarády jsem se vídal i tak.

➤ Jak jste skloubil fotbal se studiem?

Všechno jde, když se chce. Jako fotbalista jsem sice 6 dní v týdnu na hřišti, ale vždy jen 2–3 hodiny a zbytek dne mám volno. Ten čas se dá tedy využít nejen ke studiu.

➤ Co vám dělalo ve škole největší problém?

Asi psaní seminárních prací. Nebyl jsem na to ze střední školy zvyklý a psaní dlouhých esejí o vybraném tématu není můj šálek kávy.

➤ Sám vlastníte trenérskou licenci a trénujete mládež. Jste tedy stále na hřišti, a to několikrát denně. Vidíte v mládežnickém týmu už teď nějaký talent?

Já trénuji děti ve věku kolem 10 let a odhadnout u nich konkrétní talent je opravdu těžké. Je tam určitě spousta šikovných kluků, ale v růstu hráče hraje roli mnohem více faktorů než pouze talent.

➤ Máte nějaký fotbalový vzor?

Samozřejmě se inspiroji řadou skvělých hráčů, kteří hrají na té nejvyšší úrovni, ale i těmi, kteří hrají se mnou v týmu. Je to především proto, že každý má něco, co může ostatním předat, nějakou schopnost, dovednost či zkušenost. Konkrétní vzor teď již asi nemám, dříve to byl Didier Drogba z Chelsea. Jsem fanoušek Chelsea a on byl útočník, který hrál skvěle a dával spoustu gólů.

➤ Vraťme se v poslední otázce do Pardubic. Určitě jste zaznamenal, že zastupitelstvo Pardubic schválilo rekonstrukci fotbalového stadionu. Je to pro vás motivace a těšíte se, že si na něm zahrajete?

Všichni v klubu jsme rádi, že u nás proběhne dlouho očekávaná rekonstrukce letního stadionu. Motivuje nás to i proto, že když už to teď schválili, tak můžeme zůstat v první lize i pro příští sezony. Pokud na to budeme mít výkonnostně... a já věřím, že ano.

O VĚDĚ

s prorektorem pro vědu a rozvoj prof. Liborem Čapkem

TEXT Martina Macková • FOTO Milan Reinberk

❶ Který vědecký počín z naší univerzity je za poslední 2 roky mezinárodně nejceněnější?

Vědci z naší univerzity dosáhli řady významných úspěchů v základním i aplikovaném výzkumu. Velmi si vážím vědeckých týmů, které obstály v mezinárodní konkurenci a získaly projekty zahraničních poskytovatelů. A jsem rád, že počet těchto týmů se na Univerzitě Pardubice neustále zvyšuje, a to napříč fakultami. Zmínit jen jeden výsledek je velmi těžké. Pokud bych však přece jen měl vyzdvihnout jediný, pak bych volil výzkum vědeckého týmu prof. Michala Holčapka v oblasti metodiky včasné detekce rakoviny slinivky. Je to oblast s hmatatelnými výsledky, a také s významným potenciálem v oblasti komercializace i na mezinárodní úrovni. Bude však velmi důležité, zda se právě uplatnění v praxi podaří úspěšně realizovat. Pokud ano, mohl by právě tento úspěch v mezinárodním měřítku významně posunout celou univerzitu.

❷ Jak obstála UPCE v hodnocení Mezinárodního evaluačního panelu (MEP)?

Věda a výzkum se u nás hodnotila mezinárodním evaluačním panelem poprvé. Je obtížné srovnávat toto hodnocení mezi jednotlivými českými vysokými školami. Jednoznačnější je srovnání uvnitř naší univerzity. Tady MEP pracoval se stejnými nároky, ačkoli je srovnání fakult vzhledem k jejich odlišné velikosti částečně subjektivní. Jedna fakulta byla hodnocena velmi dobře, čtyři fakulty dobře a dvě fakulty průměrně. Osobně se

domnívám, že máme potenciál do budoucna získat hodnocení velmi dobře nejméně pro tři naše fakulty. Členové MEP nám rovněž poskytli řadu impulsů k budoucímu rozvoji. Nyní je na nás, jakým způsobem s informacemi budeme pracovat. Pro naši univerzitu i pro členy MEP to byla první zkušenost a příště již bude možné porovnat i vývoj jednotlivých fakult v čase a v práci s podněty členů MEP.

❸ Co je nejbližším cílem univerzity v oblasti vědy?

Je to jednoznačné. Pokračovat v definování vědeckých týmů základního a aplikovaného výzkumu, které jsou schopné mezinárodního srovnání. Je důležité, aby se do vědecko-výzkumné činnosti těchto týmů zapojovalo více, zejména mladých pracovníků, protože právě oni mají potenciál budoucího rozvoje naší univerzity. Zásadní je, abychom takovéto vědecké týmy měli napříč všemi fakultami univerzity. Je potřeba, aby naše univerzita měla odborníky publikující v prestižních mezinárodních časopisech, odborníky schopné řešit aplikační problémy, odborníky prezentující ucelená díla vědecko-výzkumné a tvůrčí činnosti, a to nejen pro odbornou, ale i laickou veřejnost. Využít možností naší univerzity, které spočívají v její rozmanitosti, soustředit pozornost na kvalitu všech vědecko-výzkumných aktivit, multioborový přístup a posilování vzájemných synergií. To může významně přispět k tomu, že obstojíme i v dalším pětiletém hodnocení vysokých škol, které proběhne již za 3 roky.

Pernštejnské ženy a Evropa

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner

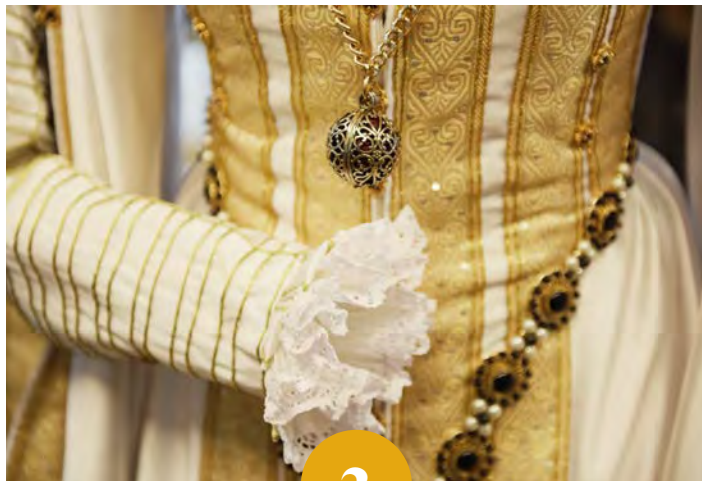
Byly to především ženy, které hájily prestiž rodu erbu zubří hlavy v období po smrti Vratislava z Pernštejna v roce 1582 až do vymření Pernštejnů po přeslici v roce 1646.

A s úspěchem. Jeho dcery i vdova Marie Manrique de Lara výrazně zasahovaly do života císařského dvora a udržovaly úzké kontakty s představiteli habsburské dynastie. Dcery i jejich potomci hledali své partnery napříč zeměmi ovládanými habsburskou dynastií a zásadně přispívali k upevnění politických i kulturních vazeb mezi střední Evropou a hispánskou monarchií.

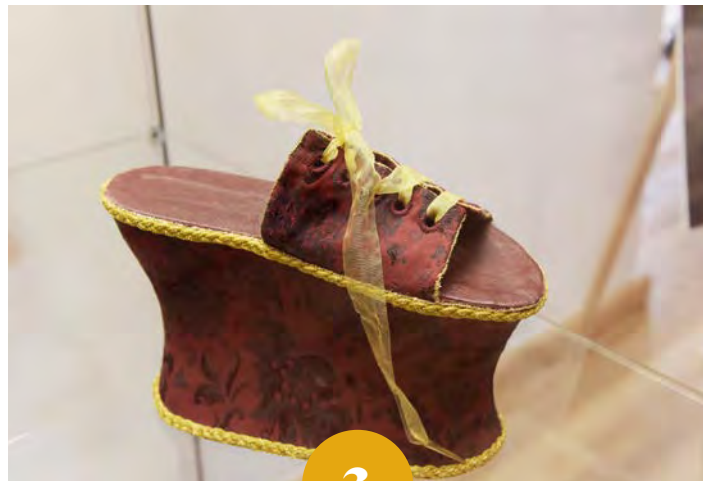

FOTO 1: Díky pernštejnským ženám se české šlechtické prostředí seznamovalo s módou románského světa. V případě ženského oděvu byly nejdůležitějšími prvky živůtek formující hrud' (cartón de pecho) a vyztužená sukně (saya). Vše bylo navrženo tak, aby umocnilo důstojnost nositele a zvýraznilo jeho příslušnost k privilegované společenské vrstvě.

Výstavu najdete na Zámku Pardubice do 12. října.
Podkladem je kniha historika Pavla Marka z Fakulty filozofické
*Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách
habsburské dynastie.*

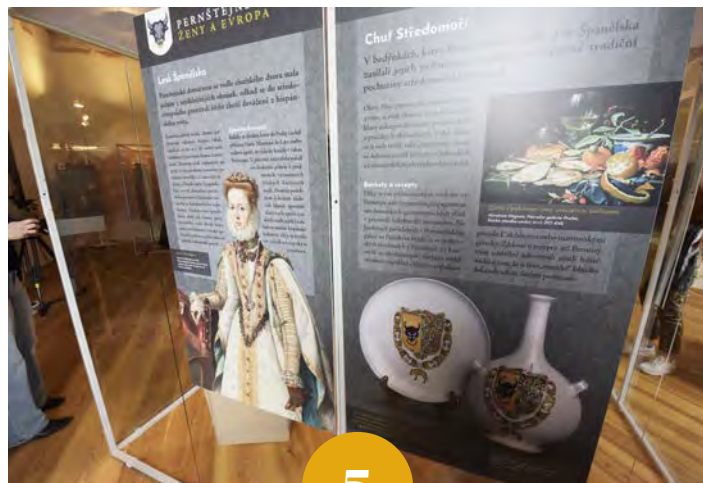
2

3

4

5

FOTO 2: Repliky historických oděvů z 16. století vytvořila Martina Hřibová z Ústavu inženýrství polymerů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

FOTO 3: Módní obuv z 16. století na vysoké platformě. Předlohou pro korkovou obuv potaženou brokátrem zvanou chapines byl artefakt, který se nachází v kolekci londýnského Victoria and Albert Museum.

FOTO 4: Ženy dlouho unikaly pozornosti historiků. Výstava ukazuje, jak perňštejnské ženy přispívaly k formování evropské kulturní identity.

FOTO 5: Na banketech pořádaných v perňštejnském paláci na Pražském hradě, či ve venkovských rezidencích v Prostějově a v Litomyšli se středoevropští šlechtici mohli seznámit s různými středomořskými pochutinami. Velké oblibě se u české šlechty již tehdy těšila italská vína.

6

FOTO 6: Dívky poslední generace Pernštejnů se provdaly do Itálie, Španělska i římsko-německé říše. S rodinou udržovaly kontakty prostřednictvím dopisů a balíčků s rozličnými dárky. Šlo například o exotické pochutiny, knihy, skleněné nádoby anebo obrazy.

FOTO 7: Předlohou pro scénář výstavy byla kniha Pernštejnské ženy historika a spoluautora výstavy Pavla Marka z Ústavu historických věd Fakulty filozofické Univerzity Pardubice.

7

- Kniha Pernštejnské ženy a Evropa s podtitulem Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské dynastie vyšla v roce 2018 v Nakladatelství Lidové noviny a získala cenu rektora Univerzity Pardubice za prestižní monografii.
- Na základě sňatkových aliancí v pernštejnském rodě se Pavlu Markovi podařilo představit dvorské kariéry šlechtických žen. Ukázal, jakými cestami se dostávaly k habsburským dvorům, vstupovaly do klientských sítí a seznamovaly se s katolickou zbožností a kulturními podněty. Kniha přináší svědectví o politických vztazích a sítích mezi rakouskou a španělskou větví Habsburků ve druhé polovině 16. a počátkem 17. století.
- Vzniku knihy předcházela výzkum v desítkách archivů osmi evropských zemí.

Zajímavosti o Pernštejnech

1 Pernštejnové patřili k nejurozenějším a nejvýznamnějším rodům Českého království. Mezi skutečnou evropskou elitu pronikli až zásluhou Vratislava z Pernštejna a Marie Manrique de Lara.

2 V korespondenci Polyxeny z Pernštejna se objevují přezdívky, jimiž autorka titulovala významné představitele české šlechty a císařského dvora. Viléma Slavatu označovala jako Negrillo (Černoušek), Lucii Otýlii Slavatovou z Hradce jako Gallina Cocida (Vařená slepice).

3 V rodině Pernštejnů se v druhé polovině 16. století hovořilo hlavně španělsky a italsky. Během výzkumu písemností se autor potýkal s obtížnou paleografií (*pomocná věda historická zabývající se vývojem písma – pozn. red.*) i tím, že většina pernštejnských dam své dopisy nedatovala.

4 Vedle písemných pramenů upomínají na evropské vazby Pernštejnů i hmotné památky jako mramorový náhrobek Maxmiliána z Pernštejna v římské bazilice Santa Maria Maggiore nebo letohrádek nazvaný na počest rodu Casino Pernestano nedaleko italského města Castiglione delle Stiviere.

5 S pernštejnskými ženami bývá spojována také proslulá soška Pražského Jezulátka. Jeho skutečný původ je však dosud obestřen tajemstvím.

♥ info 220 311 700

Vracíme ti projeté jízdné

Leo jízdenka

leo
express

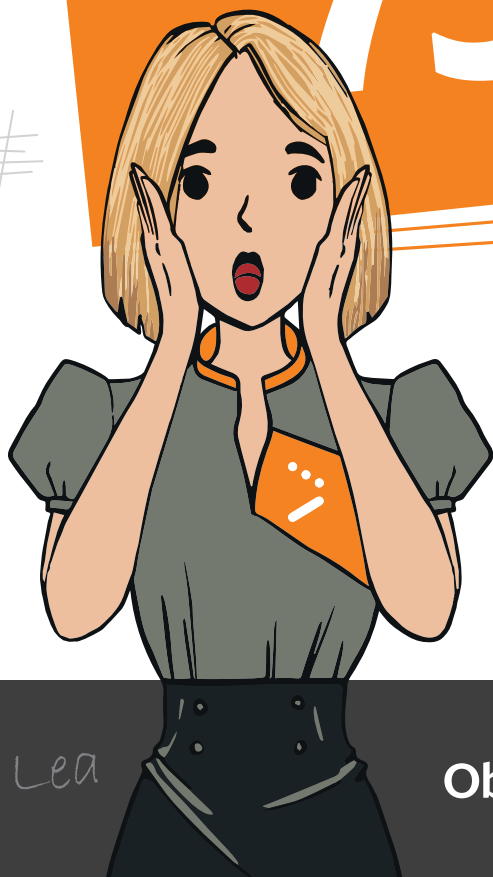
75%

25%

le.cz

cashback na tvůj
účet u nás

studentská sleva

Lea

Objednej si jízdenky a cestuj prakticky zadarmo!

VYBER SI
eshop.upce.cz

I ♡
UNIVERZITA
PARDUBICE

Nový podcast Univerzity Pardubice

Rozhovory s inspirativními osobnostmi

Poslouchejte třeba hned

na Spotify